

2 0 2 4

LOGIC AND PHILOSOPHY

Full Marks : 100

Pass Marks : 30

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

ALLOTMENT OF MARKS

Q. No. 1 carries 1 mark each	:	$1 \times 12 = 12$
Q. Nos. 2 to 13 carry 2 marks each	:	$2 \times 12 = 24$
Q. Nos. 14 to 23 carry 4 marks each	:	$4 \times 10 = 40$
Q. Nos. 24 to 27 carry 6 marks each	:	$6 \times 4 = 24$
		<hr/>
		Total = 100
		<hr/>

1. Answer the following as directed :

1×12=12

তলত দিয়াবোৰৰ নিৰ্দেশানুসৰি উত্তৰ দিয়া :

নিৰ্দেশানুযায়ী নিম্নলিখিতগুলিৰ উত্তৰ দাও :

সোঁনায় বাদিয়ৈ ফিননায় লিৰ :

(a) Logic is an art / a science / both science and art.

(Choose the correct answer)

তৰ্কবিজ্ঞান কলা / বিজ্ঞান / কলা আৰু বিজ্ঞান উভয়েই।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

তৰ্কবিজ্ঞান কলা / বিজ্ঞান / কলা এবং বিজ্ঞান উভয়েই।

(শুদ্ধ উত্তৰটি বেছে নাও)

জুক্তিবিগিয়ানা আৰিসু / বিগিয়ান / আৰিসু আরো বিগিয়ান মোনৈবো।

(গেৰ্বে ফিননায়খৌ সাযখ'না দিহুন)

(b) The copula of a proposition is in the past / present / future tense.

(Choose the correct answer)

বচনৰ সংযোজক অতীত / বৰ্তমান / ভবিষ্যৎ কালত থাকে।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

বচনৰ সংযোজক অতীত / বৰ্তমান / ভবিষ্যৎ কালে থাকে।

(শুদ্ধ উত্তৰটি বেছে নাও)

বাথ্ৰাসানি ফোনাঁজাব সোদোবা জাখাঁ / জাফু / ইয়ুন বিদিন্থায়াব থায়ো।

(গেৰ্বে ফিননায়খৌ সাযখ'না দিহুন)

(c) There is no distribution of term in _____ proposition.

(Fill in the blank)

_____ বচনত কোনো পদ ব্যাপ্ত নহয়।

(খালী ঠাই পূৰণ কৰা)

_____ বচনে কোনো পদ ব্যাপ্ত হয় না।

(শূন্যস্থান পূৰণ কৰো)

_____ বাথ্ৰাসায়াব জেবো বিদাৰ রानसारजाया।

(लांदां जायगा आबुं खालाम)

(d) Either Radhakrishnan is a philosopher or a politician. It is an example of disjunctive proposition / conjunctive proposition.

(Choose the correct answer)

বাধাকৃষ্ণন হয় এজন দাৰ্শনিক অথবা ৰাজনীতিবিদ। এইটো বিকল্পাত্মক বচনৰ / সংযোজক বচনৰ উদাহৰণ।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

বাধাকৃষ্ণন হলেন একজন দাৰ্শনিক অথবা ৰাজনীতিবিদ। এটি একটি বিকল্পাত্মক বচনৰ / সংযোজক বচনৰ উদাহৰণ।

(শুদ্ধ উত্তৰটি বেছে নাও)

রাধাকৃষ্ণনআ सासे सान्धौगिरि एबा राजखान्धौगिरि। बेयो मोनसे आलादा बाथ्त्रासा / दाजाबदेरगा बाथ्त्रासानि बिदिन्धि।

(গেৰ্বে ফিননায়খৌ সাযখ'না দিহুন)

(e) In immediate inference, the conclusion is deduced from one / two / three premise(s).

(Choose the correct answer)

অমাধ্যম অনুমানত সিদ্ধান্তটো এটা / দুটা / তিনিটা আশ্রয়বাক্যৰ পৰা নিঃসৃত হয়।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

অমাধ্যম অনুমানে সিদ্ধান্তটি একটি / দুটি / তিনটি আশ্রয়বাক্য থেকে নিঃসৃত হয়।

(শুদ্ধ উত্তৰটি বেছে নাও)

বিজোড়ারি নষ্ট অনুমান জেৰাৰ জোৰথিখৌ মোনসে / মোননৈ / মোনথাম আসন্ন-
বাপ্তানিফ্রায় মোননো হায়ো।

(গেৰ্বে ফিননায়খৌ সাযখ'না দিহুন)

(f) The predicate of the conclusion of a syllogism is called major term / minor term / middle term.

(Choose the correct answer)

ন্যায় অনুমানৰ সিদ্ধান্তৰ বিধেয়ক সাধ্যপদ / পক্ষপদ / হেতুপদ বোলে।

(শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা)

ন্যায় অনুমানের সিদ্ধান্তের বিধেয়কে সাধ্যপদ / পক্ষপদ / হেতুপদ বলে।

(শুদ্ধ উত্তৰটি বেছে নাও)

ন্যায় অনুমাননি জোৰথিনি থাখায় সোদোবসাখৌ গাহাই সোদোবসা / লেডাই সোদোবসা /
গেজের সোদোবসা বুনায জায়ো।

(গেৰ্বে ফিননায়খৌ সাযখ'না দিহুন)

(g) Mention any one valid mood of second figure.

দ্বিতীয় সংস্থানৰ যি কোনো এটা বৈধ মূৰ্তি উল্লেখ কৰা।

দ্বিতীয় সংস্থানের যে কোনো একটি বৈধ মূৰ্তি উল্লেখ কৰো।

নৈথি দাথায়নি জায়খিজায়া মোনসে জুক্তিগোনাং থাসারি মখ'।

(h) What will be the truth-value of $p \vee q$, if both p and q are false?

p আৰু q উভয়েই অসত্য হ'লে $p \vee q$ ৰ সত্যমূল্য কি হ'ব?

p এবং q উভয়েই অসত্য হলে $p \vee q$ -এর সত্যমূল্য কী হবে?

জুদি p আরো q আ মোনৈবো নংখায় জায়োব্লা $p \vee q$ নি থারবেসেনা মা জাগোন?

(i) What is the derivative meaning of the word 'epistemology'?

'Epistemology' শব্দটোৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থ কি?

'Epistemology' শব্দটির ব্যুৎপত্তিগত অর্থ কী?

'Epistemology' সোদোবনি গুৰৈ আঁথিয়া মা?

(j) Who is the founder of Sāṅkhya Philosophy?

সাংখ্য দৰ্শনৰ প্ৰতিষ্ঠাতা কোন?

সাংখ্য দৰ্শনের প্রতিষ্ঠাতা কে?

সাংখ্য সান্থৌনি গায়সনগিরিয়া সোর?

(k) State any one point of difference between Rationalism and Empiricism.

বুদ্ধিবাদ আৰু অভিজ্ঞতাবাদৰ মাজত থকা যি কোনো এটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

বুদ্ধিবাদ এবং অভিজ্ঞতাবাদের মধ্যে যে কোনো একটি পার্থক্য উল্লেখ কৰো।

সালোখান্থি আরো রোঁমোন্থায়খান্থিনি গেজেরাৰ থানায় জায়খিজায়া মোনসে ফাৰাগথি
লিৰ।

(1) How many Pramāṇas are accepted in Nyāya Philosophy?

ন্যায় দর্শনত কেইটা প্রমাণ স্বীকার কৰা হয় ?

ন্যায় দর্শনে কয়টি প্রমাণ স্বীকার কৰা হয় ?

ন্যায় সান্থীবিগিয়ানাৰ মোনবৈসে প্রমাণফোরখৌ গনায়নায় জায়ো?

2. Write the name of two logicians who have contributed in the development of modern logic. 2

আধুনিক তর্কবিজ্ঞানৰ বিকাশত অবদান আগবঢ়োৱা দুজন তর্কবিদৰ নাম লিখা।

আধুনিক তর্কবিজ্ঞানেৰ বিকাশে অবদান প্রদানকাৰী দুজন তর্কবিদেৰ নাম লেখা।

গোদান জুক্তিবিগিয়ান জীগানায়াব বিহোমা থানায সানৈ জুক্তিযাৰিনি মুং লিৰ।

3. State two advantages of the use of symbols in logic. 2

তর্কবিজ্ঞানত প্রতীক ব্যৱহাৰৰ দুটা সুবিধা উল্লেখ কৰা।

তর্কবিজ্ঞানে প্রতীক ব্যৱহাৰেৰ দুটি সুবিধা উল্লেখ কৰো।

জুক্তিবিগিয়ানাৰ নেসোঁন বাহায়নায়নি মোননৈ খাবু লিৰ।

4. Classify proposition according to quality. 2

গুণ অনুসৰি বচনৰ শ্ৰেণীবিভাজন কৰা।

গুণ অনুযায়ী বচনেৰ শ্ৰেণীবিভাজন কৰো।

গুন আদিথৈ বাথ্রাসানি থাখৌ রান।

5. Define class membership proposition with example. 1+1=2

উদাহৰণসহ শ্ৰেণী সদস্যতা বচনৰ সংজ্ঞা দিয়া।

উদাহৰণসহ শ্ৰেণী সদস্যতা বচনেৰ সংজ্ঞা দাও।

বাথ্রাসানি থাখৌ রাননায় মাখৌ বুডো বিদিন্থিজোঁ ফোরমায়।

6. Convert the following propositions : 2

তলত দিয়া বচনবোৰৰ সমবর্তন কৰা :

নিম্নলিখিত বচনগুলিৰ সমবর্তন কৰো :

গাহায়নি বাথ্রাসাফোরখৌ সোলায় :

(a) All philosophers are wise.

সকলো দাৰ্শনিক হয় জ্ঞানী।

সকল দাৰ্শনিক হলেন জ্ঞানী।

গাসেবো সান্থীগিৰি জায়ো ম্যানি।

(b) Some scientists are poets.

কিছুমান বৈজ্ঞানিক হয় কবি।

কতিপয় বৈজ্ঞানিক হলেন কবি।

খায়সে বিগিয়ানগিৰি জায়ো খন্থাঈগিৰি।

7. Define middle term with example. 1+1=2

উদাহৰণসহ হেতুপদৰ সংজ্ঞা দিয়া।

উদাহৰণসহ হেতুপদেৰ সংজ্ঞা দাও।

গেজেরবা সোদোবসা মাখৌ বিদিন্থিজোঁ ফোরমায়।

8. Give an example of fallacy of four terms. 2
 চতুষ্পদী দোষৰ এটা উদাহৰণ দিয়া।
 চতুষ্পদী দোষৰ এটা উদাহৰণ দাও।
 মোনৰৈ সোদোৰসানি গোৰোন্খিনি মোনসে বিদিন্থি হো।
9. State two points of difference between logical constant and variables. 2
 তকীয় অবিকারী আৰু পৰিবৰ্তৰ মাজৰ দুটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।
 তকীয় অবিকারী এবং পৰিবৰ্তৰ মध्ये দুটি পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰো।
 জুক্তিয়ারি दिदोम आरो सोलायस्तुनि मोननै फारागथि लिर।
10. Define conjunctive function with example. 1+1=2
 উদাহৰণসহ সংযোজক ফলনৰ সংজ্ঞা দিয়া।
 উদাহৰণসহ সংযোজক ফলনৰ সংজ্ঞা দাও।
 दाजाबदेरया बाध्नासा माखौ बुडो विदिन्थिजो फोरमाय।
11. Write the name of two empiricist philosophers. 2
 দুজন অভিজ্ঞতাবাদী দাৰ্শনিকৰ নাম লিখা।
 দুজন অভিজ্ঞতাবাদী দাৰ্শনিকৰ নাম লেখো।
 सानै रौमोन्थाय गोनां सान्धौगिरिनि मुं लिर।
12. Define Pūrvavat Anumāna with example. 1+1=2
 উদাহৰণসহ পূৰ্ববৎ অনুমানৰ সংজ্ঞা দিয়া।
 উদাহৰণসহ পূৰ্ববৎ অনুমানৰ সংজ্ঞা দাও।
 हयुन जाथायारि अनुमान माखौ बुडो विदिन्थिजो फोरमाय।

13. What is realism? 2
 বাস্তববাদ কি?
 বাস্তববাদ কী?
 मोगथां खान्थि माखौ बुडो?
14. What is symbolic logic? State two points of difference between traditional logic and symbolic logic. 2+2=4
 প্রতীকাত্মক তৰ্কবিজ্ঞান বুলিলে কি বুজা? পৰম্পৰাগত তৰ্কবিজ্ঞান আৰু প্রতীকাত্মক তৰ্কবিজ্ঞানৰ মাজৰ দুটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।
 প্রতীকাত্মক তৰ্কবিজ্ঞান বলতে কী বোঝ? परम्परागत तर्कविज्ञान এবং प्रतीकাত্মक तर्कविज्ञानের मध्ये দুটি পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰো।
 नेसोन ज़ुक्तिबिगियान माखौ बुडो? गोजाम ज़ुक्तिबिगियान आरो नेसोन ज़ुक्तिबिगियाननि मोननै फारागथि लिर।
15. Explain Four-fold Scheme of proposition. 4
 বচনৰ চতুৰ্ভুজীয় বিভাজন ব্যাখ্যা কৰা।
 বচনৰ চতুৰ্ভুজীয় বিভাজন ব্যাখ্যা কৰো।
 बाध्नासानि त्रै बिधांखियारि थाखो राननायखौ फोरमायना लिर।
16. Reduce the following sentences into strict logical form : 4
 তলৰ বাক্যসমূহক তৰ্কবিজ্ঞানসম্মত বচনলৈ ৰূপান্তৰ কৰা :
 नीचेर बक्यश्रुतिके तर्कविज्ञानसम्मत बचने रूपान्तर करो :
 गाहायनि बाध्नाफोरखौ ज़ुक्तिबिगियाननि बादियै बाध्नासायाव सोलाय :
 (a) Learned are honoured everywhere.
 विद्वान सर्वत्र पूजित।
 विद्वान सर्वत्र पूजनीय।
 म्यानि जेथिबो फुजिजायो।

(b) Many persons are not present at the meeting.

বহুতো মানুহ সভাখনত উপস্থিত নাছিল।

অনেক মানুহ সভাটিতে অনুপস্থিত ছিল।

গোৱা মানসি আফাদাব নুজাখিয়াখ্ৰীমোন।

(c) Nobody can do it.

কোনেও এইটো কৰিব নোৱাৰে।

কেউই এটা কৰতে পারে না।

বেখ্ৰী ৱাবনো মাবনো হায়া।

(d) Only graduates are eligible for the post.

কেৱল স্নাতকসকলেই এই পদৰ বাবে যোগ্য।

কেৱল স্নাতকৱাই এই পদেৰ জন্য যোগ্য।

Graduates ফৌৱাল বে মাসিনি থাখ্ৰায় উদাযথি।

17. Define proposition according to traditional logic. Explain different parts of a logical proposition.

1+3=4

পৰম্পৰাগত তৰ্কবিজ্ঞান অনুসৰি বচনৰ সংজ্ঞা দিয়া। এটা তৰ্কবিজ্ঞানসম্মত বচনৰ বিভিন্ন অংশবোৰ ব্যাখ্যা কৰা।

পৰম্পৰাগত তৰ্কবিজ্ঞান অনুসারে বচনেৰ সংজ্ঞা দাও। একাটি তৰ্কবিজ্ঞানসম্মত বচনেৰ বিভিন্ন অংশগুলি ব্যাখ্যা কৰো।

গোজাম জুক্তিবিগিয়াননি ৰাদিই ৰাথ্ৰাসা মাখ্ৰী বুডো? জুক্তিযাৰি ৰাথ্ৰাসানি গুবুন গুবুন ৰাহাগোফোৱেখ্ৰী ফোৱমায়না লিৱ।

18. State any four general rules of pure categorical syllogism.

4

অমিশ্ৰ নিৰপেক্ষ ন্যায়েৰ যি কোনো চাৰিটা সাধাৰণ নিয়ম উল্লেখ কৰা।

অমিশ্ৰ নিৰপেক্ষ ন্যায়েৰ যে কোনো চাৰটি সাধাৰণ নিয়ম উল্লেখ কৰো।

গুৰৈ সাযখনায গৈই ন্যাযনি জাযখিজাযা মোনৰৈ সৱাসনস্ৰা নেম লিৱ।

19. Write a short note on figure of a syllogism.

4

ন্যায়েৰ সংস্থান সম্পৰ্কে এটা চমু টোকা লিখা।

ন্যায়েৰ সংস্থান সম্পৰ্কে একাটি সংক্ষিপ্ত টোকা লেখো।

ন্যাযনি দাখাইনি সাযাব মোনসে লিৱসুঁথায় লিৱ।

20. Reduce any one of the following syllogistic arguments into strict logical form and test its validity :

4

নিম্নলিখিত ন্যায় অনুমানসমূহৰ যি কোনো এটাক তৰ্কবিজ্ঞানসম্মত ৰূপত পৰিণত কৰা আৰু ইয়াৰ বৈধতা নিৰ্ণয় কৰা :

নিম্নলিখিত ন্যায় অনুমানগুলিৰ যে কোনো একটিকে তৰ্কবিজ্ঞানসম্মত ৰূপে পৰিৱৰ্তন কৰো এবং এৰ বৈধতা নিৰ্ণয় কৰো :

গাহায়নি ন্যায় অনুমানফোৱনি জাযখিজাযা মোনসেখ্ৰী জুক্তিবিগিয়ান মৱ হো :

(a) Aristotle was a great logician, because he was a philosopher and all great logicians are philosophers.

এৰিষ্টটল এজন ডাঙৰ তৰ্কবিদ আছিল, কাৰণ তেওঁ এজন দাৰ্শনিক আৰু সকলো ডাঙৰ তৰ্কবিদেই দাৰ্শনিক।

অ্যারিস্টটল ছিলেন একজন বিখ্যাত তৰ্কবিদ, কাৰণ তিনি একজন দাৰ্শনিক এবং সকল বিখ্যাত তৰ্কবিদেই দাৰ্শনিক।

এৰিষ্টটলা সাসে গিদিৱ জুক্তিৰাদিমোন, মানোনা বিখাডা সাসে সান্থৌগিৱি আৱো গাসেবো জুক্তিৰাদিয়ানো গিদিৱ সান্থৌগিৱি।

(b) He is not superstitious, because uneducated persons are superstitious and he is not uneducated.

তেওঁ অন্ধবিশ্বাসী নহয়, কিয়নো অশিক্ষিতসকল অন্ধবিশ্বাসী আৰু তেওঁ অশিক্ষিত নহয়।

তিনি অন্ধবিশ্বাসী নন, কাৰণ অশিক্ষিতরা অন্ধবিশ্বাসী এবং তিনি অশিক্ষিত নন।

बिथाडा खोमसि फोथायगिरि नडा, मानोना सोलोथाय गोयिफोरासो खोमसि फोथायारि आरो बिथाडा सोलोथाय गोयि नडा।

21. Write a short note on metaphysics.

4

অধিবিদ্যা সম্পর্কে এটি চমু টোকা লিখা।

অধিবিদ্যা সম্পর্কে একটি সংক্ষিপ্ত টীকা লেখো।

সৈথোআরিসান্থৌনি সোমোন্দৈ সুন্দয়ৈ লির।

22. Explain any four characteristics of Indian philosophy.

4

ভাৰতীয় দৰ্শনৰ যি কোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য ব্যাখ্যা কৰা।

ভাৰতীয় দৰ্শনৰ যে কোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য ব্যাখ্যা কৰো।

भारतारि सान्थौनि जायखिजाया मोनरै आखल लिर।

23. Distinguish between Svārthānumāna and Parārthānumāna.

4

স্বার্থানুমান আৰু পরার্থানুমানৰ মাজত পাৰ্থক্য দেখুওৱা।

স্বার্থানুমান এবং পরার্থানুমানের মধ্যে পাৰ্থক্য দেখাও।

गाव हारसियारि गियान (Svārthānumāna) आरो फोरमायथियारि गियान (Parārthānumāna)नि गेजेराव फाराग दिन्धि।

24. What is the derivative meaning of the word 'logic'? Discuss the utility of the study of logic.

2+4=6

'Logic' শব্দটোৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থ কি? তৰ্কবিজ্ঞান অধ্যয়নৰ উপযোগিতাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

'Logic' শব্দটির ব্যুৎপত্তিগত অর্থ কী? তৰ্কবিজ্ঞান অধ্যয়নের উপযোগিতার বিষয়ে আলোচনা কৰো।

'Logic' सोदोबनि गुबै ओंथिया मा? जुक्तिबिगियाननि थिनि सोमोन्दै सावराय।

Or / नाईवा / अथवा / एवा

Define proposition according to modern logic. Explain different forms of compound proposition with example.

2+4=6

আধুনিক তৰ্কবিজ্ঞান অনুসৰি বচনৰ সংজ্ঞা দিয়া। যৌগিক বচনৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰসমূহ উদাহৰণৰ সৈতে ব্যাখ্যা কৰা।

আধুনিক তৰ্কবিজ্ঞান অনুসারে বচনের সংজ্ঞা দাও। যৌগিক বচনের বিভিন্ন প্ৰকাৰসমূহ উদাহৰণসহ ব্যাখ্যা কৰো।

गोदान जुक्तिबिगियाननि ब्रादियै बाध्नासानि बुंफुरलु लिर। जथा बाध्नासानि गुबुन गुबुन रोखोमफोरखौ बिदिन्धिजो फोरमायना लिर।

25. Define syllogism. Describe the structure of pure categorical syllogism.

2+4=6

ন্যায়ৰ সংজ্ঞা দিয়া। অমিশ্ৰ নিৰপেক্ষ ন্যায়ৰ গঠন বৰ্ণনা কৰা।

न्यायेर संज्जा दाओ। अमिश्र निरपेक्ष न्यायेर गठन वर्णना कर्ना।

न्यायनि बुंफुरलु लिर। गुबै सायखनाय गैयै दाथाय महरखौ फोरमायना लिर।

Or / নাইবা / অথবা / এন্না

Give examples of each of the valid moods of the third figure. 6

তৃতীয় সংস্থানৰ প্ৰতিটো বৈধ মূৰ্তিৰ এটাকৈ উদাহৰণ দিয়া।

তৃতীয় সংস্থানেৰ প্ৰতিটি বৈধ মূৰ্তিৰ একটি করে উদাহৰণ দাও।

থামথি দাথায়নি মৌনফৌমবৌ জুক্তিগৌনাং থাসাৰিনি মৌনসেই ব্ৰিদ্ৰিন্থি হৌ।

26. Describe the characteristics of symbolic logic. 6

প্ৰতীকাত্মক তৰ্কবিজ্ঞানৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ ব্যাখ্যা কৰা।

প্ৰতীকাত্মক তৰ্কবিজ্ঞানেৰ বৈশিষ্ট্যগুলি ব্যাখ্যা কৰো।

নেসৌনাৰি জুক্তিবিগিয়ান আৰুথাইফৌরখৌ ফৌরমাখনাই লিৰ।

Or / নাইবা / অথবা / এন্না

Construct truth table for any three of the following propositional forms and determine whether it is tautology, contradictory or contingent : 2+2+2=6

তলত দিয়া বচনাত্মক আকাৰসমূহৰ পৰা যি কোনো তিনিটাৰ সত্য তালিকা গঠন কৰা আৰু সেইসমূহ স্বতঃসত্য, স্বতঃমিথ্যা নে অনিৰ্দিষ্টমানবিশিষ্ট নিৰ্ণয় কৰা :

নিম্নলিখিত বচনাত্মক আকাৰগুলি থেকে যে কোনো তিনিটাৰ সত্য তালিকা গঠন কৰো এবং সেইগুলি স্বতঃসত্য, স্বতঃমিথ্যা না অনিৰ্দিষ্টমানবিশিষ্ট তা নিৰ্ণয় কৰো :

গাহায়াব হৌনায় বাথ্ৰাসায়াৰি মৌরফৌরনিফ্ৰায় জায়খিজায়া মৌনথামনি থাৰ ফাৰিলাই বানায় আৰৌ বেফৌরখৌ জুক্তিয়ারি সেইথৌ, জুক্তিয়ারি সেইথৌ না জানৌ হাথাবনা থি খালাম :

(a) $(p \cdot q) \cdot (p \supset \sim q)$

(b) $\sim p \vee (q \supset \sim p)$

(c) $(p \supset q) \equiv (\sim q \supset \sim p)$

(d) $p \supset (p \cdot q)$

27. What is Rationalism? How does Locke criticise Descartes' innate ideas? Discuss. 1+5=6

বুদ্ধিবাদ কি? লকে কিদৰে ডেকাৰ্টৰ অন্তৰ্জাত ধাৰণা সমালোচনা কৰিছে, আলোচনা কৰা।

বুদ্ধিবাদ কী? জন লক্ কীভাবে ডেকাৰ্টেৰ অন্তৰ্জাত ধাৰণা সমালোচনা কৰেছেন, আলোচনা কৰো।

সৌলোখান্থি মাখৌ বুড়ৌ? লকআ মানৌৰে ডেকাৰ্টনি ইসিড্ৰাৰি সানস্মিখৌ বিজিৰদৌ সাবরায়।

Or / নাইবা / অথবা / এন্না

What is Idealism? Explain any four characteristics of Idealism. 2+4=6

ভাববাদ কাক বোলে? ভাববাদৰ যি কোনো চাৰিটা বৈশিষ্ট্য ব্যাখ্যা কৰা।

ভাববাদ কাকে বলে? ভাববাদেৰ যে কোনো চাৰটি বৈশিষ্ট্য ব্যাখ্যা কৰো।

নেসৌনখান্থি (আদৰ্শবাদ) মাখৌ বুড়ৌ? নেসৌনখান্থিনি জায়খিজায়া মৌনৰৈ আৰুথায় ফৌরমাখনাই লিৰ।

***